

'מהשב' מסלול מחדש!

הן המבוקשות ביותר, מוכשרות, מוצלחות, משקיעניות ומסורות לעבודה

● אז למה הדלתות נסגרות בפניהן? ● הן ישרות, הגונות, מבריקות, רוצים אותן, אז למה המשכורת אינה מספקת? ● גילה וייס חקרה את הסיבות לעומק וגילתה עבורכן איפה טמונה הבעיה

גילה וייס

היא יצאה לשוק, הקימה רוכן וניסתה להציע את המרכולת. "אסימונים בזול" היא הכריזה, "פילם איכותיים לצילום" הציעה ללקוחות. אנשים חייכו, הציצו לדוכן הנוסטלגי ופרט לאחד שזרק לה לירה חלודה, המשיכו כולם הלאה. הם רצו לקנות דיסק און קי דחוף וחבילה משתלמת לנייד.

מאוכזבת, היא צררה את המרכולת, הציעה לנהג כרטיסיית נייר מקומטת והבינה גם, סוף סוף. זהו עידן חדש בא. מוצרים טובים ויפים ככל שהיו, הם - מה לעשות - בגדר היה ואזל. "התנאים בשוק השתנו" אומר גרשון פרוש, מנהל פרויקטים בחברת סיסקו ושותף בכיר במיזם קמא-טק לשיתוף חרדים בהייטק. "עם המציאות הזו לא נוכל להתוכח".

בוגרת מסלול הנדסאים יוצאת לשוק העבודה, מנסה להציע את המרכולת, האם המלאי על הדוכן שלה מדבר לאי מי? ובעיקר - האם יהיה מי שישלם עליו כמה שהוא שווה באמת?

תחקיר שווקים זה בודק את שוויה של הסחורה. כמה כדאי להשקיע? מה כדאי לרכוש? מה יקנו ממך בסוף? והעיקר - כמה ישלמו על מה שיש לך להציע?

אין עובדים בלי תואר נקודה. הנדסאות? מדעי מחשב? תואר? שכר? גם את התבלבלת, נכון?

ד"ר יורם ביברמן, ראש החוג למדעי מחשב במכללה האקדמית הדסה מתנדב לעשות סדר: "ראשית, נתונים טכניים: אורך מסלול ללימודי הנדסאות תכנה הוא שנתיים. בסיומן של שנתיים אלו מקבלים התלמידים תעודה, אך לא תואר אקדמי. חוג למדעי המחשב דורש שלוש שנות לימודים ובסופן מקבלים התלמידים תואר אקדמי".

ותכל'ס, מה משמעות ההבדל?

"למעשה, להבדלים בין החוגים יש שתי משמעויות: בלימודי מדעי המחשב, כמו בכל לימודים אקדמיים ההתמחות היא לא רק טכנית אלא גם מפתחת יכולות למידה והבנה כלליות, כך שהתלמיד יוצא מרווח. מעבר לזה, חשוב שנבין ונפנים - העולם שלנו צועד לכיוונים של אקדמיזציה בקצב מהיר. אם פעם הספיקה תעודת בגרות ולאחר מכן היה די בתעודת הנדסאי, הרי שהיום זה לא מספיק. מקום עבודה נחשב לא יתעניין אפילו בכישורים של העובדת חסרת התואר. יגידו לה 'תודה רבה' בקידה, וימשיכו בנושימה אחת: אנחנו מחפשים תואר".

והנדסאים 'של פעם' המשובצים בחברות הגדולות?

גם הם יתבקשו לרוב לשדרג את עצמם. כך למשל קרה למירי רוזן מירושלים, בוגרת מסלול הנדסאים.

"למדתי בסמינר, קיבלתי תעודת הנדסאי והתחלתי לעבוד בפיתוח תכנה באינטל דרך חברת כוח אדם". משחזרת מירי את ההיסטוריה. "נהייתי בעבודה, אבל תמיד הרגשתי שמעלי יש תקרת כסות אותה לא אצליח לפרוץ בתנאים הנוכחיים". מירי הבינה, כי כל עוד היא מועסקת על ידי חברת כוח אדם, היא מוגבלת. זה לא משנה מה היא רמת האי קיו שלה, איש לא מודר את מסירותה לעבודה והשעות הנוספות שהיא תורמת, במצב הנוכחי, נותר לה רק לדפוק את הראש בקיר. "ההתקדמות המקצועית שלי הייתה איטית ומוגבלת", מפרטת מירי "והכי חשוב השכר שנשק בתחילה לגובה הרצפה, וטיפס אט אט עד לצמרת נמוכה של שיח בננות. זהו לא יותר".

ואז קרה המהפך. באינטל גילו את מירי. ראשי החברה שקיבלו את העבודות המבריקות שלה, עלו על דג שמן ששוחה מתחת לרגליהם והחליטו לדוג אותה.

"הם רצו אותי אצלם בחברה כעובדת ישירה", היא ממשכה "ועבורי הייתה זו הטבה מכל הבחינות, אבל באינטל אין עובדים בלי תואר נקודה".

הסוף יהיה טוב, בעזרת ה', אל תדאגו. נכון להיום מירי עובדת במשרת סטודנט, זהו החווה שנחתם עימה לחמש השנים הקרובות, בהן היא מתחייבת לסיים את לימודי התואר.

"בלי זה אני פשוט לא אכנס לעולם למשרה רגילה", חורצת מירי. "עובד בלי תואר לא יקודם מבחינת קריירה, לעולם לא יגיע לתפקיד בכיר בפיתוח תכנה, ויהיה מוגבל לנצח ברמת השכר" ואיך הלימודים?

היא נאנחת. "אני צריכה להשלים המון. שעות לימודי הנדסאים שלי נחשבים כאן לחצי כלום. חבל לי. למדתי כבר שנתיים וחצי, ועכשיו עלי להשלים עוד שלוש שנים. אם הייתי עושה את זה מראש תנאי הפתיחה שלי היו שונים". למירי, יש לפחות דלק מניע ודחיפה מאחור. "מייד כשהחלתי ללמוד קיבלתי התחייבות לקפיצה עצומה במשכורת, ואני גם נמצאת עכשיו במקום עבודה יציב ובטוח. הרבה יותר מחברת כח אדם. מבחינת ההתקדמות המקצועית? אין מה להשוות".

יודעת יותר? מסוגלת יותר? עדיף.

לא התעצלנו ובדקנו את דבריה של מירי גם מהעבר השני של שולחן המחשב. ישי פרנקל מנכ"ל אינטל ירושלים, לא מכחיש, ואפילו מודה: "הנדסאות ומדעי המחשב - הבדל שמים וארץ", הוא קובע. "יש גם הנדסאות נפלאות וכבודן במקומן מונח, אך אין טבלה להשוות בה אותן למול בעלות התואר. הן נמצאות במקום אחר לגמרי. מבחינת מה? מבחינת הפוטנציאל המקצועי ומכאן גם נגזרת יכולת ההשתכרות. בכל מקרה של בנות הבאות להתראיין לקבלה לעבודה נעדיף את בעלות התואר, פרט לביצוע עבודות פשוטות שכרגיל חוזרות על עצמן, ושכרן בהתאם".

והן גם יודעות יותר? וודאי. הן לומדות הרבה יותר ורוכשות יותר ידע ויותר יכולת התמודדות. ההבדל הוא בגישת הלימודים: במסלול הנדסאים מלמדים אותך טכנית, מה אתה צריך לעשות בעבודה, ובחוג למדעי המחשב אתה לומד מה מונח מתחת למה שאתה עושה. בסופו של יום בוגרת מדעי מחשב מסוגלת להרבה יותר דברים.

"את ההבדל ברמת העבודה רואים בשטח ללא ספק. כמובן שיש חריגים לכל צד, אבל כאשר מעמידים בוגרת מול בוגרת ההבדל בולט. "נכון שהכישרון גם הוא חשוב, אבל גם אחרי ראיון של שעה, שעתיים או אפילו שלוש קשה לאבחן כישרון, ולכן - התואר ישחק. כשרון קשה לזהות, את התואר רואים מייד שחוזר על גבי לבן לנגד העיניים. מעבר לזה, אני מאמין ובטוח שקשה עד בלתי אפשרי להביא כשרון גדול לידי ביטוי בלי תואר. לימודי הנדסאות משאירים

את הכישרון בקערה כמו קמח בלי שמרים. לימודי התואר מתפחים אותו לגבהים חדשים. הרבה נשים שעברו דרכנו כהנדסאיות, ודווקא המוכשרות בהן, בחרו להשלים תואר. הן הבינו את כל מה שהסברתי עד עכשיו. אי אפשר להשוות את רמת העבודה שלהן לפני ואחרי. ואני מדבר על כישרונות גדולים".

פרנקל מציין שבמרבית מקרי ההשתדרגות מדובר על עובדות חיצוניות של אינטל, כיוון שהחברה עצמה ממעיטה ביותר להעסיק הנדסאים. "מהניסיון המצטבר למדנו שמה שאנחנו צריכים זה בוגרי תואר במדעי מחשב ומקצועות ההנדסה, מה לעשות", הוא מתנצל בסוף.

היום המצב בשוק הוא שלבוגרת בלי תואר קשה להיות עובדת מן המניין. מדווח גם פרוש מסיקו כפי שהוא רואה בשטח, "רובן של המתמחות במסלול הנדסאים בלבד מוצאות את עצמן עובדות בבדיקת תוכנה, או משתלבות בחברות בעלות אינטרס להעסקת נשים חרדיות, בשכר נמוך. בשוק העבודה מצמידים להן תוויות של עובדות סוג ב', הן לא משתלבות כעובדות מן המניין. לחברות הגדולות יש סטנדרטים. תנאי סף לקבלה לעבודה הוא תואר".

נכון, זהו גם אמצעי סינון בשוק הייטק הרווי, נכון - זהו גם נורמה חברתית - מקצועית חדשה בחברות הגדולות, אבל זהו גם חשבון פשוט - למה שלא נעסיק את מי שלמד יותר ומסוגל יותר? ובשביל לערוך אותו לא צריך לימודי תואר, ממש לא.

רוצים אותך, רק תביאי תואר

"לימודי הנדסאות התפרסו על פני שנתיים ארוכות ועמוסות בהחלט", מתארת לאה קליין, בוגרת המסלול להנדסאים בסמינר גדול. "הורי שילמו על הלימודים סכום לא מבוטל ואני השקעתי את כל כולי. כולם מסביב הסבירו לי שזה שווה ושאתי רוכשת מקצוע. באמצע השנה השנייה התחנתתי והקושי גדל, אני חייכתי לראות את עצמי עם תעודה ביד ולהתחיל סוף סוף לעבוד, להרוויח ולפרנס כמו שצריך".

למעשה, זה לא היה כמו שצריך. לאה מצאה את עצמה, לאחר תקופת חיפוש עבודה כעובדת בחברת כוח אדם בשכר נמוך יחסית. היום, ארבע שנים לאחר מכן, כשהמשכורת שלה תקועה כמעט באותו המקום נרשמה לאה ללימודי תואר.

"חבל לי רק על אותן שנתיים, שהיו יקרות בכל המובנים", היא אומרת בצער "כמעט באותו הזמן ובהשקעה דומה יכולתי להיות היום במקום אחר, זה המקום אליו אני מקווה בעזרת ה' להגיע לאחר לימודי התואר".

מדבריה של לאה עולה כי בעוד תוצאות לימודי התואר שונות לחלוטין מתוצאות לימודי הנדסאות. ההשקעה כמעט שווה. זה מדהים. כדי להכיר את התמונה מזווית נוספת דיברנו גם עם אמא של פנינה ח. פנינה, בת 18, סיימה את לימודיה בתיכון במרכז הארץ, וחשבה גם היא כמו רבות מחברותיה להרשם ללימודי הנדסאות תוכנה באחד מהסמינרים המובילים. בסופו של דבר היא נרשמה ללימודי תואר במדעי המחשב. אימה של פנינה משתפת אותנו בשיקולים שגרמו לה לשנות את החלטתה ולהשקיע בלימודי התואר במקום בהנדסאות תוכנה, ומתנדבת להשוות בינם בטבלה שלא תיאמן: "בלימודי הנדסאות משקיעות התלמידות כשמונת אלפים שקלים לשנה. על לימודי מדעי המחשב משלמים כביכול עשרת אלפים שקל לשנה, אך למעשה התלמידות מקבלות מלגות לימודים מקרנות וארגונים שונים, שמכסות את כל ההוצאות ומשאירות את התלמידות ברווח, עם אפשרות לחיות בתקופת הלימודים". אומרת גב' ח. "וזאת כשמבחינת ההשקעה מדובר בתקופת לימודים כמעט זהה. תקופת לימודי הנדסאים נמשכת כשנתיים וחצי, בלימודי תואר משקיעים בסך הכול חצי שנה נוספת. ותביני", היא מוסיפה, "שהנדסאית, אחרי

שנתיים וחצי לימודים, אם רוצה להשלים לתואר ראשון, כל הלימודים שלה נחשבים בסה"כ ל- 39 נ"ז מתוך 140 נ"ז. זהו". גב' ח' מספרת כי בדקה גם את נתוני העבודה והשכר בשוק המחשבים וההייטק ומצאה שבוגרות מדעי המחשב נהנות מן השכר הגבוה ביותר בתחום ההייטק, בעוד שלהנדסאיות - תקרת משכורת נמוכה. "לתואר ראשון יש יתרונות משמעותיים נקשה להתעלם מהם". מסכמת גב' ח' "ולכן בחרנו בסופו של דבר עבור פנינה לימודי תואר במדעי המחשב ולא הנדסאות תוכנה".

בשונה מבעבר, קיימות היום בשוק מס' מסגרות חרדיות המלמדות תואר במדעי המחשב ומיועדות לבוגרות בית יעקב, חלקן איכותיות מאד, המשלבות לימודי קדש כחלק אינטגרלי מתכנית הלימודים ושומרות על אוירה חרדית מוקפדת.

בחלק מן המכללות החרדיות מכירים במבחינה החוץ, וכך בוגרות התיכונים והסמינרים עוברות בקיץ מכינה מקוצרת ומיד אחרי החגים מתחילות את לימודי התואר. כלומר בחורה בת עשרים ואחת יכולה להחזיק כבר בתואר במדעי המחשב, ולהשתלב בחברות הגדולות בשכר גבוה. מספר מקומות העבודה בהייטק מוגבל, אמנם, אבל בסייעתא דשמיא, אין לה סיבה לחשוש. לבעלות התואר שמור מקום של כבוד.

ד"ר יורם ביברמן, ראש החוג המדובר במכללה האקדמית הדסה, מפרט על הבדלי המקצוע: "בעוד הכשרת ההנדסאים נעשית ברמה הטכנית, הרי שלימודי מדעי המחשב נעשים בכיוונים מחקרניים. לכן מובן שהנדסאי יקבל עבודות פחות מאתגרות, הצפייה ממנו היא אחרת. גם לאיש מקצוע מצוין יהיה קשה להיקלט בשוק העבודה, כי היום הצפייה מאנשים שעובדים במקצועות טכנולוגיים היא שיהיה להם תואר אקדמי. ההשתלבות בשוק העבודה היא בהתאם ליכולות ובהתאם למוטיבציה. עולם ההייטק מאד גדול ומגוון ויש בו עבודה לכינוניים ולמצוינים, אבל לבעלי תואר תמיד יהיה מקום. כמו שכולם יודעים עולם ההייטק מתחלק לעבודת בדיקת תכנה ולעבודת פיתוח תכנה. בניגוד לגישה הרווחת, האמת היא שבדיקת תכנה היא לא תמיד עבודה פחותה. לא פעם גם בתחום זה נדרש תואר. מי שיש לה תואר הדלתות פתוחות בפניה".

יש ביקוש לעובדות חרדיות

בעלי החברות מעוניינים בנשים חרדיות. הן נשים מוכשרות, יודעות ללמוד, יש להן רצון להשקיע והמון יושר. אם יש להן תואר הן מבוקשות מספר אחת.

לפני כחודשיים נערך כינוס מנהלים באחד הקמפוסים החרדיים עם ראשי התעשייה שמעסיקים מאות עובדים בענף ההייטק. בעלי החברות נשאלו שאלות קשות: 'תעדיפו אותנו כשיש יוצאי צבא המחפשים עבודה?' תעדיפו אותנו אפילו שיש לנו דרישות דתיות? התשובות היו מדהימות, אבל לא ממש מפתיעות. כבר שנים רבות שמנהלי חברות הייטק וביוטק מצהירים על רצונם לקלוט כמה שיותר בוגרות חרדיות לעבודה אצלם. הכנות החרדיות הן הטובות ביותר, הן משקיעות את כל כולן בעבודה, יש להן מוסר גבוה ויכולות לימוד. 'אין כמו העובדות החרדיות'. מודה ירון זקהיים מנכ"ל חברת רפ"א בלי להתבייש 'לציבור החרדי יש מאחוריו אלפי שנות לימוד וחיידוד הראש, זה משבח את הגן, אבל אני רוצה בעלות תואר כדי שיהיו בעלות ידע מספק. איני יכול להעסיק מי שהוא לא בעל מקצוע. אבל מקצועי חרדי - זה עדיף'.

'אנחנו רוצים אתכם וצריכים אתכם'. הייתה המסקנה שעלתה מן הכנס, כך הכריזו פה אחד מנהלי החברות המובילות, 'אנחנו נתאים את עצמנו בשבילכם, נעמוד בתנאי העבודה ההכרחיים לחרדים, נקדם אתכן ונעלה את המשכורת, רק תתמקצעו'.

קדימה, נשים יקרות, רק תתמקצעו. ■